

ből azonban szerencsésen kiszabadult. 1872-től 1881-ig szerkesztője volt a Typographiának. 1884-ben írta „Adatok a budapesti nyomdász-testület társas-életéből, az ipartörvény módosítása alkalmából.“ 1886-ban Ács Mihály társaságában „Esquisse sommaire de l'état actuel et passé de l'imprimerie en Hongrie“ című munkát. 1896-ban megjelent tőle: „Magyarország nyomdász-történeti térképe.“ Sokat dolgozott a nyomdász-szaklapokba. A Grafikai Szemlében látott napvilágot hosszabb tanulmánya: „Hazánk könyvnyomtatói Hunyadi Mátyás korától 1848—49-ig.“ S ennek mintegy folytatása főműve, az a vaskos kötet, melynek címe: „Ötven esztendő a magyarországi könyvnyomtatás múltjából.“

KÜLFÖLD.

NŐI KIÁLLÍTÁS BERLINBEN. A berlini Frauengenossenschaft f. é. május és június havában rendezett a berlini Filharmonia termeiben. Ez az egyesület a nők érdekében alakult, mintegy tanácsadójául és gyámoltójául azoknak, akik künn állanak az életben és becsvágyukért vagy a megélhetésért küzdenek. Ez a kiállítás első lépése volt a nagy nyilvánosság elé s rendezői, valamint résztvevői a nők köréből kerültek ki.

E kiállításon szinte önálló egészet alkotott az iparművészeti rész. Itt a nők tehetsége nem a nagyszabású dolgok tervezése terén tűnt ki, hanem a részletek, az apró díszek dolgában. S ezzel egy újabb adatot fűztek ahhoz a régi igazsághoz, hogy az asszony legigazabban itt érvényesítheti hajlandóságát az iparművészet iránt. Érzelemvilágának minden szála hozzá van forrva az otthonhoz, mely életének intim keretét adja s így ő leghivatottabb művelője az otthon művészetének.

A német asszonyoknak ebben a hivatásukban nagy segítségükre vannak a kitünően szervezett nőipariskolák s főleg a könnyű szerrel megszerezhető női, iparművészeti lapok. Oly magas művészi fokon állnak ezek, s oly könnyűvé teszik a bemutatott minták követését, hogy egyszerűsággal leghivatottabb tényezői a

nők művészi nevelésének s a házi műipar fejlődésének. És van még egy nagybecsű jellegük: föltétlenül hódolnak a jellegzetes sovénység elvének.

A Frauengenossenschaft kiállításának ez volt egyik főerőssége. Nem csupán a nyomtatványok csoportja volt dús és tartalmas, de a lapokban közölt, művészi mintákat megvalósítva is bemutatták. Azaz, összegyűjtötték az előfizetők által ecsettel, tüvel vagy más eszközzel elkészített kézimunkákat és — a minták szépségének tanujeleként — a kiállításon bemutatták.

Ezek között első sorban áll a *Sievers Klára* által szerkesztett „*Kunstgewerbe fürs Haus*“. Alig négy esztendő főnállása alatt már is olyan nagy elterjedésnek és elismerésnek örvend, hogy esete párját ritkítja a női szak- és egyéb lapokkal szinte elárasztott Németországban. Célja a dillettantizmusnak művészi irányba terelése s a ház művészetének emelése. S amellett módot nyújt arra, hogy a laikusok is — csekély anyagi áldozatok árán — oly díszeket teremthetnek otthonuk számára, amelyek az anyag és cél teljes összhangjának szemeltartásával, a kényesebb ízlést is kielégíthetik.

Munkatársai között elsőrangú művészeket látunk, akik a mintákat szolgáltatják. Ezeket a szerkesztőség eredeti nagyságban sokszorosíttatja és csekély költsézési díj fejében előfizetőinek rendelkezésére állítja. Azonfelül minden mintához alapos magyarázatot is közölnek, de ha az előfizető ezt nem érti meg, külön levélben ad neki a szerkesztőség részletes, beható útbaigazítást. Különös súlyt fektetnek arra, hogy olyan egyéneknek adják meg az iparművészet terén való haladás lehetőségét, akiknek különben erre alkalmuk nincs.

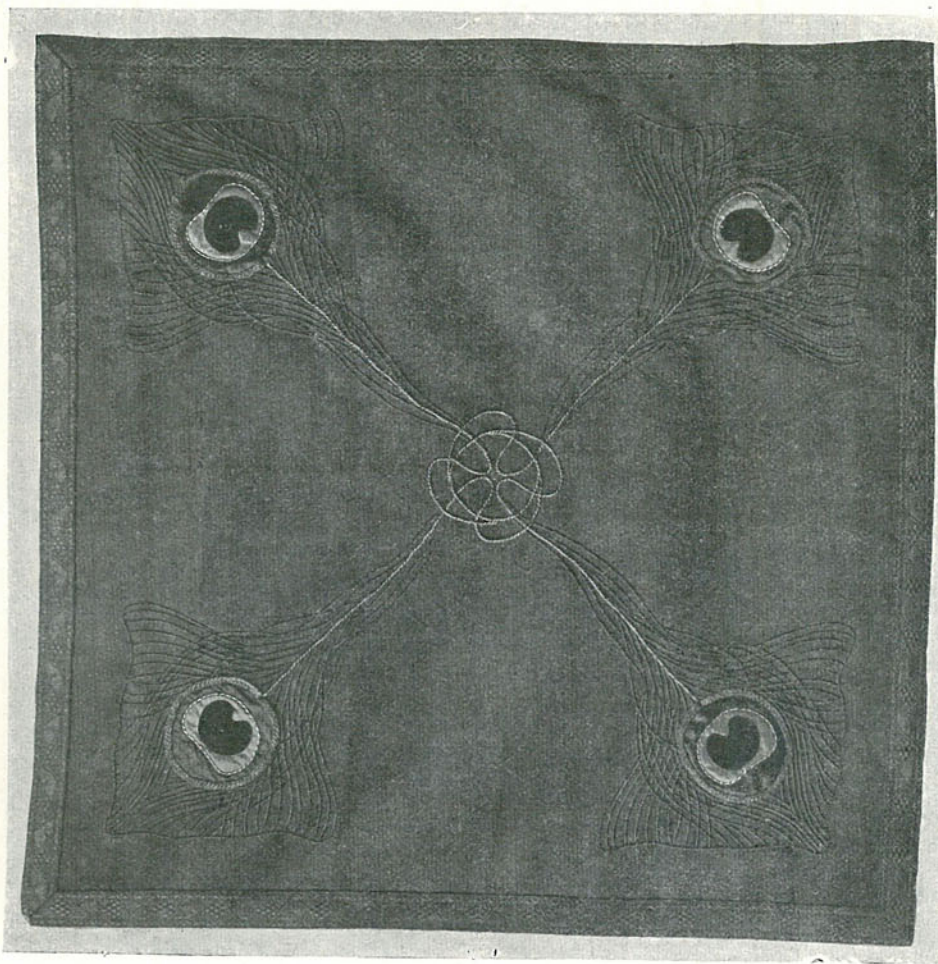
Hogy milyen eredménnyel jár a lapszerkesztésnek ez az oktatási módszere, azt a legfényesebben a berlini Frauengenossenschaft „*Sievers-csoportja*“ bizonyította. A női tervezők és készítők itt hívek maradtak a poezishoz, míg a férfiművészek terveit valami határozott, erős realitás és ötletes eredetiség jellemzi.

Az előbbi irányt képviselte *Ilse Schütze* hálószoza-fala, mely a merengő leányálmot symbolizálta. *Maltzahn* báróné a négylevelű lóherét — a babonás asszonyok szerencse-jelképét vetette párnája selymére, míg *Lasch E.* a Vilma hollandus királyné nászajándékára narancsvirág- és gyümölcs-motivumokat rajzolt.

KÜLFÖLD

Komor hatású volt *Sörgen-Storik* a svéd művésznek egyszerű vászomból készült ellenzője. *Erika Kodlevseky*, a minden nemzetnél honos pávamintát variálta szerencsés kézzel, keresetlen egyszerűséggel. A scherrebek-i szövő iskola több kiváló tárgygyal volt képviselve. Az egyi-

Kisebb igényű, de praktikus programmal lép föl *Heegewald Erzsébet* nőipariskolója. A fa-, bőr- és fémedzés és égetés művészetét tartják szem előtt, vissza akarják nekik hódítani azt a művészi színvonalat, amelytől a dilletantismus árja oly messzire elsodorta. Kis szek-

APPLIKÁCIÓS MUNKÁVAL DISZITETT PÁRNA
KODLEVSEKY ERIKÁTÓL.

ket (ludak) *Behrendt Bruno* tervezte, a másikat (sirályok) *Golgenszky Julia*.

Nagy szerepök volt a kiállításon a reformruháknak. Lelkesen és sok művészi ambícióval karolták föl a német szakörök ezt, a nők egészségére oly végtelenül fontos mozgalmat. És elsőrangú művészek vetekednek az esztetikailag is elfogadható minták megteremtéséért.

rények, ládikák, keretek és toilette-cikkek vannak itt bemutatva, mind valami szerető gonddal és a művészet szinte aprólékos szemeltartásával megtervezve. *Hegewald Erzsébet* sikereit a selyemre alkalmazható, mosható festékekkel aratta, melyekből dús csoportot állított ki. Iparművészeti tudását, tapasztalatait és terveit egy kis füzetben gyűjtötte össze.

Célszerű oktatója ez a laikusoknak, hasznos kézikönyve a gyakorlottaknak. Címe: *Moderne Kunstarbeiten und Weinachtsarbeiten*.

E két nőipariskola mutatkozott be nagyszabású alapon, de melléjük derekas igyekvéssel sorakoztak a kisebbek is. Ezek közül majdnem mindegyiknek megvolt a maga lapja, mely a nőekkel való közvetlen összeköttetést fenntartotta. S ennek a mindenhol észrevehető, komoly és céltudatos szervezési rendszernek köszönhető, hogy Németország asszonyai ma oly szép eredményeket mutathatnak be az otthon modern iparművészetében.

Sárosi Bella.

MŰVÉSZI FALIKÉPEK, amelyeket a lipcsei Teubner cég 3 és 6 márkáért adogatott, idők folytán nagyon megszorodtak. Az első sorozat megjelenése — még emlékezhetünk rá — valóságos szenzáció volt. Georgi, Kampmann, Volkmann művészi lithográfiáit pár koronáért lehetett megszerezni. Az újabban megjelent lapoknál már hiányzik a magasabb művészi igények tekintetbe vétele, nyoma sincs a gondos válogatásnak és az új gárda tagjai: Bergmann, Trübner stb. vázlatlalt és egy pár odavetett (sokszor érthetetlen) színfolttal jelennek meg.

AZ OSZTRÁK IPARMŰVÉSZETI MŰZEUMOK szövetségének Linzben tartott IV-ik konferenciáján tíz múzeum vett részt. A szövetség három évi fennállása óta 62 kiállítást rendezett, köztök különösen sikerültek a „Műhímezések“ és a „Művészet a gyermek életében“ című kiállítások. A konferencián megbeszélésre kerültek a következő témák: Eljárás a gyűjteménytárgyak megóvására; kárpitosművészet a múzeumokban; a vidéki múzeumok jelentősége; felsőausztriai műemlékek; fafaragás stb.

HOLLAND IPARMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁST rendeztek Krefeldben, ami magában véve elég szokatlan jelenség, mivel a németalföldi iparművészek nem igen szívesen keresik fel a külföldi kiállításokat. Első nyilvános szereplésük — a torinói kiállítást leszámítva — úgyszólván Krefeldben történt, ahol mindenkit megleptek erős nemzeti felfogást visszatükröző iparművészeti tárgyaikkal. A kiállításon főleg az amszterdami 't Binnenhuis és a hágai Binnenhuis Die Haghe egyesületébe tar-

tozó művészek vettek részt, így: Amstelhoek, Berlage, van den Basch, Colenbrander, Eisenloeffel, Mendez da Costa, Dysselhof, Lion Cachet, Niewenhuis, Thorn-Prikker, Zwollo stb. stb.

MUNKÁSLAKÁS művészi rendezésével már kísérleteztek a németek és osztrákok. Most újabban a párisi Salon-ban volt egy szobában „Mobilier de maison ouvrière“ kiállítva Benouville tervező művésztől. Ez meg éppen nem találta fején a szöveget. Kedves, vidám, szolid az egész, a kandalló elegáns, a pohárszék és asztal megoldása művészi — de az ára nem munkásember pénztárcájához van szabva. Drága.

HILDESHEIMI FÜGGŐLÁMPÁT, a mely a legértékesebb középkori (1054—1079) bronz mű, másfélévi munka után restaurálta Küsthardt tanár. Az óriási méretű kör-lámpást tudvalevőleg háborúk és rablók nagyon megrongálták. Most aztán nemcsak a pusztulástól mentették meg, hanem szerencsésen ki is egészítették.

RUCHOMOWSZKI orosz ötvöst, a ki a louveri tiarát hamisította, a Sociétés des artistes français éremmel tüntette ki.

MŰVÉSZI GYERMEKJÁTEKOKRA Nürnbergben a bajor iparművészeti múzeum által kiírott pályázat igen szép eredménnyel záródott le. 114 pályázó 184 művel vett részt, többnyire német művészek vállalkoztak művészi felfogás szerint a gyermekszoba szórakoztató tárgyainak, a régi hírű nürnbergi fajtákoknak megmodernizálására. A pályadíjak 50 márkától kezdve 200 márkáig terjedtek. Kiadták a díjat 1. játékbútor, 2. bábszínház, 3. építőszekrény, 4. állatok, házak, fák, katonák, 5. hintaló, 6. parasztlakodalom tervezetekre.

CHARFF ANTAL, cs. és kir. kamarai medailleur és a bécsi vésnöki akadémia vezetője, a ki Ausztrián kívül is ismertté tette az osztrák éremművészetet, folyó évi július 6-án elhunyt. 1845-ben született Bécsben és kiképzését is ugyanott nyerte. Munkássága nemcsak a vésésre vonatkozott, hanem az öntési technikát is gyakorolta úgy érmeknél, mint plakettáknál. Művészetének jellemzését megírta Ráth György, az Iparművészet Könyvében (I. kötet

250. oldal), melynek főbb jegyei az ábrázolásban egyrészt a naturalisztikus fel-fogás, másrészt a magvas humor és kedélyesség. Scharff Magyarország szá-mára is sokat dolgozott, így nevezetesebb hazai vonatkozású művei Simor János, Ybl Miklós, Dreher Antal és Szilágyi Sándor emlékérméi.

SOCIÉTÉ INTERNATIONALE D'ART POPULAIRE címen egyesület alakult Párisban a művészetek népszerűsítésére. Élén állanak: Aubert, Bigot, Chéret, Grasset, Lalique, Octave Uzanne, Roger Marx, Alex. Charpentier, Gustave Geffroy, Henri Rivière stb. stb. A belgák közül csatlakoztak Constantin Meunier, Hobé, Serrurier-Bovy stb. Az egyesület további működéséről még hírt adunk.

CARPEUX-NAK „A TÁNC” című szoborcsoportját, amely jelenleg a párisi opera homlok-zatát díszíti, egypár gondos műbarát állami menhelyre szeretné importálni. Az „Amis du Louvre” és az „Amis du Luxembourg” nevű egyesületek közösen folyamodványt nyújtottak be a francia közoktatás- és szépművészeti miniszter-hez, melyben Carpeaux nevezett művé-nek az operáról való levételét és a múzeumban való elhelyezését kérik. Kívánságuk szerint a miniszter csinál-tasson köből másolatot „a tánc”-ról és azt helyezze el az eredeti helyén.

A műszeretnek ez a túlzása semmi-esetre sem helyeselhető. Egyrészt lehetetlenség valamit a saját helyéről min-den ok nélkül elvinni s azáltal a terv-szerű egységet megbontani; másrészt azon is lehet vitatkozni, hogy célja-e a múzeumnak valamely sértetlen alkotás-ból egy részletet erőszakkal kiszakítani. Ezekre a csonkításokra egészséges kriti-kát mondott Ferenc József királyunk, amikor végigvezették Dankó könyvorna-mentikai gyűjteményén (melynek nagy része könyvekből kivágott kezdőbetűk, miniatúrák, fejlécek és záródíszekből állott): „Menjünk innét — mondá kör-nyezetéhez, — ezt fájdalmas látni!”

SSCHERREBEKI SZÖNYEG-készítő intézmény csődbe jutott. Jacobsen lelkész által meghono-sított háziipari művelése a szőnyeg-készítésnek mindenfelé nagy elismerésre tett szert, azonban úgy látszik anyagilag nem fizette ki magát. Hiába voltak elő-kező művészek által készített tervezetei,

hiába állították ki és vásárolták a mú-zeumok, a közönség körében nem lelt elegendő elfogadtatásra.

UUGÉNE MÜNTZ francia műtör-ténetíró könyvtárát, mintegy 25 ezer kötetet, megvásárolta Baer és Társa frankfurti antiquárius cég és arról nagy katalógus fog megjelenni. Minthogy a legnagyobb művészeti ma-gánkönyvtár a Müntz, a róla készülő kereskedelmi katalógus igen kényelmes szakvezető lesz a művészeti könyvek címei és árai tekintetében.

NNEMZETKÖZI ÉPÍTÉSZETI KIÁLLÍTÁS Párisban július hó 30-tól november hó 15-ig ma-rad nyitva.

NNŐIRUHA REFORMÁLÁSÁ-NAK KÉRDÉSE erősen foglal-koztatja a németországi ipar-művészeti köröket. Szakcikkék, könyvek jelennek minden lépten nyomon s az agitálás hatalmas hullámokban terjed, elő-adások mellett főképen a kiállításokat veszik igénybe. Két helyről is kapunk hírt újabb mozgólódásról. A müncheni Nőruhát Reformálók egyesülete 1903 őszén kiállítást rendez, amelyen új ki-találás szerint készült ruhák lesznek bemutatva, a művészi és egészségi kivá-nalmaknak megfelelőleg. A mellett azon-ban a kiállítás kiterjeszkedik a felső-ruhán kívül a fehérneműekre, cipőkre, ékszerekre is. A másik hasonló kiállítás Berlinben lesz szintén folyó évi október 1-től november 15-ig a „Hohenzollern” iparművészeti áruházban, ahol már egy-szer volt egy sikerült nőruha kiállítás. Ez utóbbi kiállításra augusztus 15-ig lehet jelentkezni.

ZZ 1900-IKI PÁRISI KIÁLLÍTÁS ünnepeinek számára készült pa-lotát még csak most bontották le. A falakat borító festmények (festőik: Georges Rochegrosse, Albert Maignan, Sauvage, J. P. Laurens stb. stb.), melyek közt volt a 72 ezer frankos triptikon is, nagy óvatossággal leválasztották és a ke-reskedelmi miniszter rendeletéből Páris különféle középületeiben helyezték el.

KKÖNYV- ÉS MŰKERESKEDÉ-SEKNEK nevezett üzletekben rendszeren csak könyvet kapni, nagy ritkán egypár képet vagy sok-szorosított műlapot. Nem úgy Párisban. A Librairie de l'Art Ancien et Moderne-

ben, mint ahogy a l'Art Décoratif 57-ik számában olvashatni, olyan tárgyak is kaphatók, amelyek az iparművészet körébe tartoznak. Bizonyára nem egy könyvbarát szívesen elhelyezi polcain vagy íróasztalán az ott kiállított Caranga üveg-tárgyait, Lachenal edényeit, Levasseur bronzait és Pernot márvány szobrocskáit. Boldog ország, ahol az iparművészetnek ilyen segítőtársai vannak! A mi pornográfiaival, sőt — horribile dictu — korszolyáival kereskedő antiquáriusaink és könyvkereskedőink is megszívelhetnék a francia példát. A címükben fitogtatott műkereskedésüknek úgy felelnének meg, ha ügyes válogatással bizományban tartanának Zsolnajt, Rappoport zománcot, Horti és Groh-féle edényt, Sovánka maratott üvegét, plakettákat, bronzokat stb. stb.

 ÖNYVTÁBLA-KIÁLLÍTÁST rendeztek az osztrákok először Bécsben, majd ugyanazt az anyagot kevés módosítással Prágában is bemutatták. Általában tanulságos szokás az osztrák és német iparművészeti múzeumoknál, hogy elkölcsönzik egymás kiállítását, körutaztatják a már egyszer összehordott anyagot és így a kezük közt lévő kulturális tőkét ügyes forgatással előnyösen kamatoztatják.

E könyvtábla-kiállítás tulajdonképpen nem más, mint a könyvtábla történetének és mai állásának bő illusztrálása. Kezdődik a műkincsek rangjára emelkedet-régi jó kötések: de Grolier, Majoli „et amicorum“ féléken kívül az angol és skót XVII. és XVIII. századbéli remek is láthatók. Áttekintést nyerünk a különféle korok változott ízlései szerint készített könyvtáblák fölött. Itt vannak a színes kanyargó szallagdíszei és a felületen gyöngéden bujkáló indái a renaissance-nak, amelyeket határozott jellegű arany konturvonal tart csak kordában; majd a barok és rokokó változatos jegyei következnek, a finom csipkemustrák, a sarokba alkalmazott legyezők, buja növésű ágacs-kák és a pezsező gyöngysorok; míg végül a katonás ampir is bemutatkozik az ő sok egyenes, páros és négyes vonalival, amelyek néha keresztezik is egymást a sarkoknál, a sarkokban itt-ott sugárzó negyed napocs-kák, a hátoldal közepén pedig egész napok foglalnak helyet, vagy palmetták, antikizáló virágedények és faszcikulusok. A bidermejer-kor a vékony vonalakra aggatott vastag díszeket szereti és megalkotja takarékoskodó elvei-

vel az úgynevezett „félbőr-kötéseket“, amelyek még azóta tipikus mintául szolgálnak a közkönyvtáraknál.

A negyvenes években már megkezdődik a régi stílusokon való rágódás, az új rokokó még ugyan egy kis naturalisztikus árnyalatot nyer, ágbogai a csipkerózsát veszik mintául, de a „genre cathédrale“, az új gotika, megtartja a csúcsíves kapukat, tornyokat, ablakokat és sok más építészeti részleteket, ugy-szintén a 60-as évek új-renaisszánsza is szigorúan ragaszkodik Majoli és Grolier-hez. E korban már az iparművészeti múzeumok hatása is érezhető: a könyvtáblákon filigrán munkát, applikációt, intarziát, ducról nyomott „kéziaranyozást“, festett díszeket stb. stb. találunk. Majd felüti fejét az albumstílus, reliefekkel, nehézkes beosztású en miniature menyezetekkel, — sokat hibáztak itt az iparművészet számára tervező építészek közül.

Ujabbban már megint nagyon kedvelik a könyvtáblát. A régít tisztelik, az újat keresik. Nemcsak a bőr luxuskötést, hanem a vászon és papír táblát is szerető gonddal díszítik. Párisban és Nancyban a könyvkötési művészet soha nem látott fokán áll néhány mester: Viktor Prouvé csoportja „impresszionista“ Belleville „misztikus“ könyvtáblákat készít, amelyekhez sorakoznak Saint-André inyenceknek való bőrplasztikái. Az olvashatatlan monogramok nagymestere, Auriol, a papirkötést veszi pártfogásába és így az „objets d'art“ kötések mellett a demokratikus keménypapír-táblák is művelőkre lelnek. A művészet tömegesen hintődik szét a sokszorosított könyvtáblák által, ami sociális szempontból megfelel a nagy Morris és tudományos könyvkötő társa, Cobden Sanderson, elveinek. De csakis sociális szempontból, mert egy angol sohasem tudja megérteni a francia pompázó kedvtelést. Az angol (Morris egyik életrajzírója) el van ragadtatva attól, hogy az „Earthly Paradise“ milyen nagyszerűen van... fűzve és még sohasem talált abból a műből egy példányt sem, amelyből egy lap is kiesett volna.

Cobden Sanderson, az ügyvédből lett könyvkötő, alapelve az, hogy olcsón jót adni. Maroquin kötései a régi 300 éves hírnevét szerzik vissza a bőrnek. Mert tudnunk kell, hogy a 60-as évektől (az iparművészet úgynevezett ujjaszületésétől) kezdve napjainkig a kötéseknel a bőranyag, még a maroquiné is mind hitványabb lett. Cobden Sanderson az ő 12

„kis vasá“-val (a corvinus-kodexen sincs több, a franciák ellenben százat is használnak) nemes egyszerűséggel és becsületos technikával állítja elő kötéseit. A socialista Cobden Sanderson érdeme az is, hogy a vászonkötés polgárjogot nyert. Olcsó de tartós vászonra egy pár egyénileg stilizált növényi mustrát alkalmaz, hozzá az olvasható feliratot úgy rendezi el, hogy avval is ornamentál és kész a gusztusos, célszerű s művészi könyvtábla. Ugyanezt fejleszti tovább Gleeson White, a Studio megalapítója. Kalikó kötéseinek példászerű hatása átalakította egész Európa könyveinek köntösét.

Az angolokat legjobban megértik Koppenhágában, ahol a porcellán mellett kiváló könyvtáblákat is hoznak létre. A németek ellenben kevesebb érzéssel, de nagy szorgalommal utánozzák, ami kelendő. Rendesen a gépet veszik segítségül s így munkáik keményebbek, hiányzik belőlük az élet. Bár csodálatos, Angliában és Franciaországban épp németek munkáldotak a modern könyvkötési elvek megalkotásánál közre: Zähnsdorf, Wiener stb.

SZAKIRODALOM.

MIHALIK JÓZSEF: A kassai múzeum gyűjteményeinek leíró lajstroma, 54 fénynyomatu táblával. Kassa, Koczányi 1903. Sr. 432 o. Ára 2 korona.

Végre egy magyar catalogue raisonné — kiálthatunk fel őszintén — amiből tanulni is lehet. Sőt talán annál is több. Mert a kassai múzeum leíró lajstromának nevezett 432 oldalas mű nemcsak a kassai múzeumnak szól, hanem átlépi azt a szűk keretet és biztos kalauza a régészet, iparművészet és művészet mezéjén kutató közönségnek. Valóságos tudományos kézikönyv.

A tárgyak szabatos leírása mellett (nem csekély munka 5725 számot tartalmazó gyűjteménynél) általános tájékoztató vezet be az egyes csoportokat, a mely egyszerű értelmességgel avat be a legtudományosabb kérdésekbe. Mindezt Mihalik József igazgatónak köszönhetjük, a kinek nyelvezetén meglátszik, hogy sok

magyar írást forgatott; alaposságában felismerjük az Archaeologiai Értesítő kiváló munkatársát; rendezési tudományában pedig az Iparművészeti Múzeum egykori örét. Itt nem is szólhatunk most szorosán véve a kassai múzeumról, annak története, értéke, jellege és kincsei úgyis kimerítőleg lesznek még ismertetve folyóiratunkban, jelenleg csak Mihalik munkájáról a rendezést és a katalogus szerkesztését illetőleg van néhány szavunk.

A szakemberek tudják jól, hogy minő nehéz múzeumot rendezni. De talán még annál is nehezebb hozzávaló katalogust szerkeszteni. A jó rendszer és a jó katalogus képezi igazi kulcsát minden gyűjteménynek, amelyek nélkül az a legtöbb emberre nézve jóformán értelmetlen raktár marad. A kulturális kincsekkel is úgy vagyunk mint más tőkével, csak ügyes forgatással kamatoznak, gyümölcsöznek értéküknek megfelelőleg.

Az elrendezési szempont a múzeumoknál rendesen kétféle szokott lenni. Az első az, ha anyag vagy előállítási technika, szóval a mindenki által legkönnyebben felismerhető jegyek szerint történik a tárgyak csoportosítása, a másik pedig ha stílusok, azaz az izlésnek idő vagy hely rendjében fennálló változásai vétetnek alapul. Mindenesetre legáltalánosabb érvényű az első rendszer, a mely azonkívül, hogy a rokon tárgyakat összefoglalja, még alkalmat ad a maga keretén belől a stílusok láncolatának bemutatására is és így nemcsak a laikus, hanem a szakmíveltségű számára is tartalmaz tanúságot. A legtöbb európai múzeum ezt fogadta el. Lépünk be bármely szépművészeti múzeumba például a képek külön lesznek választva mindig a metszetektől s a metszetek a szobroktól, sőt a metszetek közt is többnyire a fametszet a rézmetszettől és a litográfiától. Azon belül azonban valószínűleg az iskolák szerinti elhelyezés jut érvényre.

Mennél alacsonyabb a vezető fonál, annál több ember éri el. És az alacsonyág még nem zárja azt ki, hogy végeredményében magasabb szempontok felé ne irányítson. Olyan itt a kalauz mint a létra, melynek felfelé nincs vége, alsó foka a földnél kezdődik s mindenki rajta tehetségének és tanultságának megfelelő fokra hághat.

Mihalik az általa szerkesztett katalogusban szerencsésen kombinálja a rendszereket, némileg köti ugyan kezét, hogy tárgyai igen különfélék (néprajzi, régiségi, természetrajzi, művészeti, iparművészeti,